

САНАА ОЛГОХ

ЧУРАЛЧЫ
ОРОЙУОНУН
КАБЫАТА

ХАБЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 103 (7488) + 1993 жыл. Атырдыах ыйын 31 күнэ. Оройуонунуу + Сыната 25-солкуобай

БАЛАБАН
ЫЙЫН 1 КҮНЭ —
БИЛИН КҮНЭ

Сарсын үөрэнэ барыахтара

Самаан сайыммыт барыахтан аһа оҕустаа, эчи, түргэни. Ол да гыннар быһахты сайын оҕо аймахха, бөлөхтөбүт кэрэ кэмнэрэ минилэргэ хас биридинилэргэр оҕо саастарын умнуулаубат дьынн өйдөбүлэ буолуоҕа. Сырылас куйаас күннөргө ыраас, сөрүүн ууну бырдааттыы

ыһан сөтүөлэһин, мундулаах, балыстаах көлүкэлэргэ күөгүлээн балыктааһын, онкообор ичигэс самыарга иһили сытыһына, кумаарга, оҕоойуэ сэтээн буһуу-хатыы, минниһэ бускут сир аһын хомуйан сэтээн барыта ааспытын, кэмэ байата туспа бөлүк түгөнүрдээх,

ахтылланнаах. Ийэ сайыммыт тосхойбут хас биридин күндү күннэрэ, күмнэрэ итинник бириутааха тиһиллэбит курдук. Ыйыт сайын уруксулуу ула уонна сыһыланат аҕабырдаа аһыллан үлэ-лэһэһиннэрэ тоһо да аһыһабын иһин, үөрөнөһүтүлэр сайыгы сыһыланатта-

рын байаһарын дьаһ көргөннөрүн, эһэлэрин-эбэлэрин кытта иккэ сыһыдан сүрдээх туһалаахтык, көдүүстөөхтүн атаардылар.

Ыйыт оройуонмутугар өт үүнүүтэ мөлтөх буолан, сүөһү аһылыгын бэлэмнээһингэ ыарахан соруу турда, онон үгүс эвенолар оройуон тас өртүгөр баран оттуу-эстэһи сыһыдаллар. Манна дойдусиригэр, үлэһипэр эвеноларга оҕуола оролоро

улахан дьоннуун тэтиэ туран-олорон сүөһү аһылыгын бэлэмнээһингэ көхтөөхтүк кытыһылар.

Табаарыстыбалар, бааһынай хаһаайыстыбаларын сайылык фермаларыгар сноробут мөчирин ыдытыгар кыһыһыттары солбуйбут көмөлөрүн иһин улахаттар махта-

ныахтарын махтаваллар. Холобур, Чакыр оҕуола-тын үөрөнөһүтүлэрэ сайыгы сыһыланаттарыгар Эрилик Эристин аатынан табаарыстыба оттуур эвеноларыгар төрөөбүт-үөскээбит сирдэрин быһаһыттан сомсуууга сыраларын бири-дэр. Сорохтор Кустаах дини алааста хортуюппуй үүннэринтигэр үлэстэ-лэр.

Сарсын балабан ыйын 1 күнэ, үөрөх дьылын сабыланыта. Оҕуолалар ааннарын талаччи аһан, билли-көрүү умсулданнаах аартыгын тырыс-лар суолунан салгы үөрэни саһытынан барыах-тара.

Оҕуолаларга сана концесциянан салайтаран бэйэбит төрөөбүт норуон-

пут үтүө үгөстөрүн, культу-ратын үөрөһүгэ суолта бариллаһыттан биллини үөрөнөһүтүлэр тыллыһа-остууи, өйдүү-санаалыыи тобуллан эрэллэригэн ба-ры да санаабыт көтөдү-лүннэ.

Снимокка: Чакыр орто оҕуолатын үөрөнөһүтүлэрэ (халас снимокка) Андрей Сергеев, Павлик Васильев, Вити Тарасов уонна Вана Марков Ховду үрөһэр Афанасий Павлович Филиппов салайар көлө-или эвено-тугар күүстээх үлэни кө-рүстүлэр. Оттон бу адьинийди - балыстыыи Паша уонна Саргы Коврова-лар (уҥа снимокка) Кустаахха хортуюппуй үүннэ-ринтигэр, үлэстэдилэр. Саргы быһыл сана бас-тамы кылааска үөрөннэ.

Хаһаайыстыбаларга сүөһү аһылыгын бэлэмнээһин

(Атырдыах ыйын 30 күнүнээди сводка)

Хаһаайыстыбалар	үлэһипэр күнн ахсаана	ол иһигэр хаһаайыст. үлэһитэ	эвено ахсаана	оҕуу (гөһтөр)	кэһитин (тонна)	сиплэс (тонна)
«Мугудай»	103	103	13	3653	1363	—
Субуруускай	74	71	5	2000	556	—
Хадаар	55	55	5	3126	400	—
Чакыр	50	38	6	810	728	—
Хатылы	90	60	8	2200	900	—
«Бахсы»	39	36	4	651	327	—
Арыылаах	36	36	4	1000	250	110
Чыаллара	55	41	6	1178	1034	—
Мырыла	35	35	5	800	760	600
«Мындабайы»	40	40	6	2739	1431	700
Табаарыстыбалар барыта:	577	515	62	18157	7749	1410
Карл Маркс	108	—	—	3615	770	—
Килэки	88	—	21	1970	478	—
Сылап	450	—	—	4480	550	—
«Чурапчы»	141	—	—	606	262	—
«Тайаа» (Хадаар)	22	—	0	300	114	—
Бойомо (Хонтоҕо)	91	—	—	452	90	—
Хайахсыт	72	—	16	4530	610	—
Бааһынай хаһаайыстыбалар барыта:	972	—	43	12953	2874	—
Нэһилэһиннэ:	2492	—	—	14377	5212	—
Оройуон үрдүнэ:	4041	—	105	45687	15835	1410

Оройуоннаабы статистика отдела.

Оройуонна сүөһү аһы-лытын бэлэмнээһин хаа-мыстын атырдыах ыйын 16 күнүнээди сводкатынан оройуон үрдүнэ 9707 тонна от бэлэмнэһиннэ. Онтон ыла ый агара аһан ити сыаллара 15835 тоннада тиһидэ. Онон бу күннэргэ атын оройуоннарга оттуур эвено-лар-бытын итиннэ дой-ду да сиригэр хаалбыт оттоно илин сирдэригэр сирдэригэр, от үлэ-тэ түмүктэһиннэ 20000 тон-на аһылытаннарбыт дьэи суоттаныахытын сол кур-дук.

Бу таблицада нэһи-ликтэр, олохтоох дьаһал-талар, хаһаайыстыбалар оттоонун даннайдарын кэм да бары ситэ-хото биригэһитэригэр, сыһы-паралара сорохторо ас-пыт нэдиэлэ кэһиннээн бардылар. Холобур, «Мы-рыла» табаарыстыба көр-дөрүүтэ иһин нэдиэлэ анараа өртүнээди, «Мы-ндабайы» табаарыстыба кэмэ аспыт нэдиэлэ-тэ. Бу бадачча оттоох-мастаах хаһаайыстыбалар

нэтиһин да быһыһынан, иһиннэр көрдөрүүлэрэ үгүөрү буолуон сөбө. От-тон бааһынай хаһаайысты-балара дааннайдары биз-риһлэрэ эмнэ ситэ-тэ суох.

Статистическай отчуот республикада нэдиэлэ бас-тамы күнүтэр барыллар. Маннаха үрдүнэ саба тарыйан дуу эбэтэр эбон-көдүрүтөн түмүлүү суох-тааһын бары билэбит эрэ-ри, туой сыһыбатынан хаалабыт. Оройуонна сүө-һү аһылыгын бэлэмнээ-һин сводката түмүлүүтү-гэр хаһаайыстыба бары көрүһүлэрэ кэмнэргэ от-чуоттаан иһиннэрэ эрэ-һиллэһин туһунаа бастааы этиһит буолбатаһын өй-дүөх көрүннээхтэр.

Сүөһү аһылыгар анаан сиплэһи бэлэмнээһини бү-түн оройуон үрдүнэ үс эрэ хаһаайыстыба төрийэр курдук. Атыттар бэлэм-нилар да эбит буоллаха-рыла, ол туһунаа бири да сыһылараны тэһе аһын биллэрэ иһиннэр. Хаалыт кэмэ маннаха эмнэ ха-һаайыстыба.

ОБО ТЭРИЛТЭЛЭРЭ АБЫЛЛААРЫ ТУРДАХТАРЫНА

ХАЙДАХ, ТУГУ ҮЛЭЛИЭХТЭРЭЙ?

Оройуон оскуолада кириэн иини-наази саастаах оёолорун тэрилтэлэрэ сага селонга үлэллэргэ, сүүрүнээн, бэлэм буолулар. Сорох сирдэргэ, холо-бур, Арылалаахха, Чурапчы: салионна-тын «Кэскил» деткомбинатыгар, үнсуо-дунан ытылылаахха үлэлэр ситарил-ла иллитэр.

Детсадка, дыааһылаах наадылааччы кэмин кэмнэ ордун үксэтэ. Билигин оёолордоох ийэлэр: «Хайан детсад дыааһыла үлэллэрий?» — диин айы-таллара албах. Ити бонтуруос ко-тельнайдар хайан оттулалларынтан бы-лалчы тутулулаах. Норуот үөрөдирин-тин министерствотын этинтинэ, билиги тоһо кыалларын дыааһылаары аба-бата сатыаахха этибит да, олох ону атыннык дыааһыла, дьэ кэртэн үбө-харчыта кыратынан, тийиммэт-түгэм-мэт буолуу аагыныр кутталытан ийэ-лэр үлэллэргэ дьулуһуулар улаатта, онон оёо тэрилтэлэрин хайдах да үлэ-лэтэргэ кыһаллар буоллубут.

Детсадтар национальнай оскуола кон-цепциятын салайтаран үлэллэлэр, олохтоох оскуолалары кытта ыкса си-лэһин тутулаах. Онон манна оёо кы-ра сааһыттан төрөөбүт культураны, тылын-онун этигэр-хааныгар илгэрэнэн улаатарыгар олох ууруллар. Быһыл ити үлэ өссө дүрүстүлүлүлэ. «Эркин-ин» программалар салайтарар, бэйэтэ авторскай оскуола быраабын ылар ийи-үлэллэр Мугудай, эстетическай хайыс-халаах Кытаанах уонна экологическай туһаайылаах Сылан орто оскуолаларын бааларыгар олохтоох детсадтарга экс-перимент быһыытынан ити хайыскала-ры илгэрлээри тынабыт. Сага типтээх детсадтар тустарынан эмнэ толкуйдуу-бут. Холобур, «Кэскил» деткомбинаты студия ыгоруохтутун бабарыбыт. Оччо-тутар манна оёолор интериестэринэн көрөн төрөһүттэр бэйэлэрин харчы-ларыгар оёолорун араас дьобурга үө-рөттөрүлүлэр, бырааһынньыктарга сы-рытыннарыахтара. Эмнэ манна кы-лээн, күнүскү уонна сууһаны эрлэ-чи үлэллэр бөлөхтөрү аһаахпытан ба-барыбыт. Оччоҕо наадылар төрөһүт-түлэ ханна эмит барардаах-кэлэрдээх буоллабына, оёотун харчы төлөөн дет-садка хаалларар бинтэр хоннорор да кыахтаныа. Сорох детсадтарга ому-к ты-лын үөрэттүүн киллэрэри былаанны-быт. Итиннэ мэйһинэн кадр суоҕа бу-олаар.

Детсадка оёону итиннэ ойу сайы-ларар оонньуулары, техниканы хото киллэрэргэ былааннаабыт. Билигин 2 детсадка компьютер булузууна. «Соно-ру» бары олохтоохтара. Уол уонна кы-ык итиннэ уратылаахтык үчүөттүүргэ эмнэ үлэллэһибит, итиннэ Хатылы уон-на Арылалаах детсадтарын үлэллэтэрэ

программа онордулар, ону республика-да кириэн көмүсүлүлүлэр.

Оройуонга бэс детсад-оскуолалар бааллар. Олорго эмнэ туска программа наада. Ааспыт сыллаахха кирилэр сала-йааччылар Кында детсад-оскуолалар мустан семинар ыыһыттар, үлэлэрин-хамнастарын хайысхатын чуолкайдас-тыттар, ол бийыгы үлэллэрин үчүөт-таныа, туһалыа дии саныабыт. Урукку өртүтэр оёолор детсадка үөрөннүттэрин начальнай кылааска кириэн хаттаан ба-рылара үгүс этэ. Ону туоратыыга аас-пыт сыллаахха программаны мочуһан албаһи үлэллэстилэр, быһыл ону олоххо туһаныыга кириэхтэрэ.

Оскуолада кириэ ийи ийэллэри оёо-лорго бөлөмтө быһыл өссө күүһүрдү-лүлэ. Ааспыт сыллаахха Дирингэ 4 оёону дьыттыгар сылдьан үөрөннүттэрэ, оёолор да, төрөһүттэр да үөрүүлэрэ улахан этэ. Бу үлэ оройуонга иккис сылын ытыллар. Мэйһинэн дьыттыгар детсадка аһаах сөбүлэһэччи абыһаа, суоҕа да буолар. Быһыл оройуон ки-риэн дьыттыгар детсадка аһаах кэпсэ-тинэ сылдьабыт, төһөтө кыаллара бил-либэт. Бэйэтэ ийэллэри олохтоох төрө-һүт оёотун кытта хамнаахха 5-6 оёо-ну дьыттыгар детсад аһаах көрөһө эбитэ буоллар, билиги санаабытыгар, ийи өр-түтэр барыстаах, көдүүстээх эрэ бу-олаар. Көрөһүү оёото сайдарыгар, бэйэ-тэ хамнастанарыгар кыах үөскүүр, аты-тар оёолорун үөрэттэрэр, ииттэрэн эмнэ туһанааллар. Төрөһүттэр, дьыттыгар оло-рор ийэлэр бу туһунаа толкуйдуохта-рын сеп этэ.

Оройуон детсадтарын кадринан хаа-чылааһылар, сунуһуулар, кыһаана суох. Саамай «ылдыар» бонтуруослут муз-икальнай кадр суоҕа, тийбэтэ буолар. Оёону эстетическай өртүнэн итиннэ бу биир тутуах үлэлит оройуонга абыһаа уопсайынан даһаны кырата суох ыра-хаттары үөскэтэр. Быһыл эмнэ биир эрэ сага үлэлит кэлэ.

Детсадтар хайдах-туох үлэллэхтээх-тэрин, ийилэр тийтэрин, онтон да атын туһунаа Бириэмэний балаһыанньа оло-һулаан табыста. Ону сотору кэминэн билиги төрөһүттэргэ билиһиннэр-хит. Оройуонга оскуолада кириэн ий-иннэҕи саастаах оёолор тэрилтэлэрин салгы сайылаарыыга ийэлэр, аба-лар бэйэлэрин санааларын биллэрэллэрэ наада. Этэргэ дыла, албах ой холбос-тобуна, албах саага түмүлүннэһин, та-ба суолу талар чэпчээ.

Мария ЧИЧИГИНОВА.

норуот үөрөдиринти оройуоннаабы управлениетын оскуолада кириэн ийиннэҕи саастаах оёолор учрежде-ниеларын начальнига.

КИЭННИК БИЛЛЭН ИЙЭР

Москвага консульта-цияны биэрэр-диагноһи туруорар ыччат киинэ 15-тэн 23-гэр дьэри саас-таах уолаттарга уонна кыргыттарга үрдүн та-һымнаах медицинскэй кө-мөнү онорорго ананан ийи сыллаахха тэрил-либэт. Быһыл сыл саа-лааннаахтар, улаатан-кэ-нээн, Планетнай уулус-са 37-гэр сага поликлини-

ка дьыттыгар биэрди-лэр. Бу адырыс билигин куорат оскуолаларын, ПТУ-ларын үгүс үө-рөһүлэригэр, студениа-рыгар, атын да сирдэр ыччаттарыгар биллэр. Манна чинчийини түр-гөһүн (2-3 күн ийигэр), сийилин ыттан диагноз

туруораллар. Оёолор ий-илэр тустарыгар ыһа-дан эмтир тэрилтэни бу маннай көрөбүт диин үө-рэллэр.

Телефоннуулар, кээл-лэр, ийи арааһа мөддү пациеннарын дьы-кыларын өйдүүлэр. Ийи эмтэһини үлэ бонтуруос-тарын, экзаменнартаа босхолонууу, ийи та-лыһы... быһаарар. Ар-мияга ыгырылааччыла-ры көрүүгэ ыттар.

Ыччат ылдыһытын структурага уларыда, онно бастаах миэстэҕэ психоневрология, онто-терапевтия, тына, харах, тири... ырылалар та-быстылар.

Снимокка: терапевт Ийи Зинюевага прием-на.

(РИТА—ССТА).

БИИИЭХЭ МАФИЯ БААР ДУО?

Быһыл сааһыары этэ-гар буоллар. Сыһа эргингэр мафия баар», — диилэр. Дьэ мин ону дуу. Дьонуускай радиота «Тыа оройуоннарыттан мафия Чурапчыга баар» диин этэн турардаах. Дьэ ити мин өйбүттэн-санаабыттан арааһынан эрпидэ: тоҕо итиннэ эт-тилэр, туохха олоһуру-лар?

Тус бэйэм ити мафия дьон кэмин кэмнэ уостан түспэт буолбут тыл ис номоһун киэниик-куонук, толору биллэһин, быһа тоһутан күүстээх күөн-нээхтэр бииргэ түмкөн бэйэлэрин ийилэрин атын дьон, государство суоту-гар көрүнэр буоллахтара, «суор суорун хара-бын онго» диин принцибин салайтаран олоһор, үлэллэр эргимтэ буоллаа дии саныабын.

Кэмин кэмнэ общес-твоҕа ылбыт балаһыан-нянан, сага олохтоно сатыыр, ийи-кэмин ос-со ким да үчүгэйдик ой-дүү ийи дыаһалларын туһанын үксэтэ. Быс-тахтын ылаахха, прива-тизациялааһынан туһа-нан тэриэтэ бааһы-дуо-лун бэйэ куду тарды-ны үксэтэ. Оттон сов-хозтары эйигэ, бытары-тыгы төһөлөөх албах бааһы-дуол уга-хатас бар-да? Олорор дьытты да түгүтүтүгэр көрүүххэ сеп. Сорох-сорох авторитет-тээх дьоммут бизнесте-сид дьэ тутталлар уон-на онтукаларыгар көһөн кирибэттэр. Ол онуугар сорох ырыдыастарга биир хостоох дьы баа-лаах, үлэлэрин туһа-ры да кэтиһи онно тикс-бэттэр, ыл мал муһуугар-ханыгар кыһалларга кү-һэллэлэр. Ойдоон көрүн-эрэ биир эмэ дыаһы, боростуой үлэлит ийи-ымсыра көрөр дьытты-уоттаах дуо? Үтүрүкүгэ-хабырыһыга сылдьааччы киинэ.

Былааһы ийигэ тутан олоһооччулар, онно ум-пымматтар быһы-хайа-дыа бэйэлэрин тустары-

гар буоллар. Сыһа эргингэр мафия баар», — диилэр. Дьэ мин ону дуу. Дьонуускай радиота «Тыа оройуоннарыттан мафия Чурапчыга баар» диин этэн турардаах. Дьэ ити мин өйбүттэн-санаабыттан арааһынан эрпидэ: тоҕо итиннэ эт-тилэр, туохха олоһуру-лар?

ААБААЧЧЫ САНААТЫН ЭТЭР

Спонсордааһын дьон өй-дөбүл кэмин тэнийэн эрэр. Ол эрэри онтукабыт да иһэ ыстаах курдук. Кыа-мат-тийиммэт тэрилта, дьон абыһаа суохтар. Оттон спонсордарыт үп-тэр-харчылары кирилэр дьык буоллаахха, кэм да кыахтаттар дьык сүү-рүгүрөр. Быһыл сайын манна көгүл тустуу вете-ринарын күрэхтэһинтэ буолбута. Онно бэрилли-бит бөлөхтөртөн-туһа-тартан сорох-сорох тус-тууктар түн-тан барыах-тарыгар дьэри үөрбүттэр диилэр. Буолумуна, хас эмэ сүүһүһэн тыһынча солкуобайы, эгэлгэ малы-салы ылан баран. Ча-былхай тустууктарытын өйөмүөххэ дьыттыт эрэри, ол киин сиринэн буолуохтаах этэ. Көрүн-обазт Чурапчыбытыгар биир эмит оёо аймах мустан культурнайдык оонньуур, сыһыанар, сай-дар сира баар дуо? Ааты-рар компьютеринан оон-ньуур, хатааһылар-хап-палыыр, тугунаа эмэ дьыттытанар кыахтара суох, бэл детсадтарыты-гар оонньуур абыһах. Ити спонсордар бириди-лээн дьонго итиннэ үбү биэрэллэрин онуугар итиннэ тэрилтэлэргэ кө-мөһөллөрө буоллар, чаччы хайдалаах-махта-лаах суол буолуо этэ.

Эргин үлэлтэр албах-тэ орооспут ийи-и. Онон бадахтаах, сорох дьон: «Эи арааһылаах

эргингэр мафия баар», — диилэр. Дьэ мин ону дуу. Дьонуускай радиота «Тыа оройуоннарыттан мафия Чурапчыга баар» диин этэн турардаах. Дьэ ити мин өйбүттэн-санаабыттан арааһынан эрпидэ: тоҕо итиннэ эт-тилэр, туохха олоһуру-лар?

Хомуруйтарбыт дьон өйүргэниэм, ис санаа-бын этэбин. Салионнаа, оройуонга итиннэ са-наа-өйдөбүл баар. Ийи-тиннэри-биллэрэн ийи күүһүрүөхтээх дьыттыт уларыта тутуу саалана-рыгар. Билигин ол хан-на баары: өйдөбүл бон-туруоскун ханна да тий-иэн быһаартарар, эппэт-хоруй ылар кыаһын суох.

Дьаһалта да, Сэбиэттэр да үлэллэтэрэ тугунаа дьыттытаналлара, тугу кыһаа-хотон эрэллэрэ биллибэт, бэйэлэрин са-нааларын дьонго-сэргэ-дэ эппэттэр, мунуах да буолбат, хаһыанка да су-руйбаттар. Сага таһар уураахтарытын, сокуон-нарбытын хайдах туһа-ныахтаахпытан, олоһу су-бу дьон бийыһа чопчу сыһыаннаахтара тутун, ис хоһоонун быһаарбаттар. Билэр буоллааххына туһан, суох буоллааххына сырыт. Итиннэ табыллыбата буолуо. Сибилэни сала-йар үлэ үөһүгэр сылдьар сиргитинэн тугу амыт биллэххитинэ даһаны, онон туһунаа дьонто-ор-до сатыыр мөлтөх бы-һыы.

Тоҕо наар салайар, күүстээх-кыахтаах дьон үрдүгэр түстүг дьыттыт. Ити этэр мафиябытын, ким да буолбатах, ийи-ник дьон үөскэтэллэр, ол ийи. Чисэ, суобас дьон баар буолуохтаах, ийи бырааба көмүскэллэх-тээх.

Иппонетий ЕГОРОВ. Чурапчы сал.

СПОРТ—ОЛОХТОРУН СОРБОТО

Вячеслав Иванович Бо-рисовка ол эмнэ сыһыан-наах.

Спорт армийскай кол-лективтары түмэр, санаа-та, тааһыстааһыны бо-

дөргөтөр. Хаа да кэм-нэ онуук этэ. Оттон кы-лаабыһаа — байыаннай дьылаага ситиһини хаа-чылар.

Снимокка: генерал-ма-йор В. Н. Борисов ака-демия истааччыларын кытта.

(РИТА—ССТА).

МОСКВА. Российская Федерация Гражданскай көмүскэлгэ академия-гар Россияда, чугастаа-бы уонна тийичи кыра-нысса таһынаабы дой-дуларга уһулутчулаах бы-һы-майгы үөскээһинин сиргитин итиннэ ону туоратыыны ытта си-бээстээх идэтибит ба-һыаннай наддары бэ-лэмнииллэр.

Спорт — бу кирилэр олохторун тоһуун сеп-төөх таһынаа тутарга, сулуусаларын үгүс өрүттээх, уустук сорукта-рын толорорго көмө-лөр күннээҕи дьырыкта-рын сорбото.

Академия начальнига, историческай наука кан-дидата, генерал-майор

**СИБЭЭС ҮЛЭХИТТЭРЭ
САГАЛЫ ТЭРИНЭЛЛЭР**

Сотурутаагыта Саха
Республикатыгар
Федеральный почтовой
снбээс управлениета
тэраллибитинин, сн-
бээс үлэттигэр улары-
һылылар табыс-
тылар. Былы-
рын күһүн оройуон-
наагы снбээс уездыгар
линейнай - техническэй
сыах (холбоһон биэр
тэригтэ буолан сыла
нмайбат кэмгэ биэргэ
үлэлээн кэлбиттэрэ.
Бийиги хайыаһыт
корреспондента оройуон
снбээһин үлэ-
тин салаааччыларын
корсон, бу сага тэрл-
лиилэр тустарынан бы-
һааран биэрэллэригэр
көрдөстө.

Афанасий Афанасьевич Оконешников — оройуоннааҕы федеральный почта сиһээһин начальнига.

— Почтанын сибээшн биир кэлим сүрүннүүр, нэни үлэтин уратыларын, үлэстэрин харыстыыр сыйалтан республикада федеральный почтовой сибээс управлениета

бу аялдах хонуктаарыта
тэрилдинэ. Байгит аас-
пыт күнүн ЛТС-ны кыт-
ты холбоһон, биир сибээс
тариэлтэ буолан санга-
лымы сайынныла киир-
биһит, кырдьык уһаба-
таба, аллараттан көбүлэ-
ниэн тахсыбатах улары-
ыны буолбатарынан, бу
дигэн быһаара охсор кыз-
дым суох. Бюджеттан үбү-
лээһин систематытар кии-
риэх курдуктут. Ол ты-
нан баран бу сыды бэ-
лэбит киллэрбит дохуоп-
путунан хамнастанан
түмүктүүбүт. Би

Улэбит хайысхатын ту
һунаан этэр бусолаахха,
син урунмутун курдук
почта онорор өнгөлөрүн
баратын толоробут, ол
гынан бараан пенсияны
гражданнарға түптэтиник
бийиги үлэбит ирээттигэи
ылар туһунаан кэлэ-
тинилэр баадлар аразы,
олдохтоохтук быһаарыла
илик.

Нэвдлэгчид тус тусад нь зор-
тарбахха баттанар сэнэх
почта дүнэлэрэ бааллар.

Биір тылынан эттөх-
кө, Д ы н э
уот өртүнэн олус ыара-
хан балаһыанньа алаахпыт.

Рынокқа кирип, сибзас өңөлөрүн таурыфтар үрдөткөч, онон да буолуу, нэһитиэннэ почта өгөтүөн туһаныта аччаабыта биллэр, төрүтүбэт 87 шатай үлэһиттэх, итинтэн почтадьона 29 киһи.

Ити курдук, билиги
үлэбитигэр ыарахатта
аһыйаа суохтар.
Федеральный поч-
товой сибээс билиһы-
нан үлэлээһиниит, тэри-
либит билиһини олох
уратыларын кытта дьу-
рэлээх буоллар дияа эрэ
нэбит, ону билиэмэ көр-
дөрүөбө.

Василий Егорович Ефремов — орой уонна аҕыс си-
бээс уездын начальнига:

—Ити сага тэрлибигт
федеральной почтовой с
базэ үлэт» госбиджетта
үбүлэнэр буоллабына, би
ниги хозрасчетнай тэри
тэбит.

Биллэрин нурдук. о
ыйын 1 күнүттэн нэһи

дизньгэ телефону туһаны
ны ыйдагы төлбүрө
1092 солкубайга тий-
дэ. Сага точка ылаи те-
фону ылызрини төлбүрө
20 тыһымча солкубай
буолла. Тэрлэтэлэри эмиэ
туспа тариф олохтоһон.

Оройуон кииниңгэр телефон уюлгартырыңга 700-тан тахса сайабыллыа баар. Хомойуох иһин, бугунуҥ күүтэ биир да илэлиг тоҥкабыт суох. Арай мал көһөр, тэрилтэлэр бэйэлэрин телефоннарыттан көбүрүтэр түбэлтэлэригэр эрэ быыс тахсаан сөнөрэрэ, ити уохсай уочараттан көбүрүтэр кыада кыра. Оттон Сылгынаабы, Дирингээри, Мугу-дайдаагы АТС-тарга наадыааччыларга, кабелъ суоһунан, телефон уюлгартыллыбакка турар.

Оюун кэлэр өртүгэр
наһаа илһэнээн телефонунан
халтчыны уусту-
гурда. Бу болпуруос
«Илин энэр» программа-
а киллэриллэрэ буоллар.

Кавсэттэ
П. СЫРОВАТСКАЯ.

НИЖЕГОРОДСКАЯ УОБЛАСТ. Муоратаабы-ба-
маннай сулуусуааа подводный лодкалары бырайык-
тырынан дьярытаммыт «Лазурит» киин констру-
ирский бюро бутун хайыскатын уларытар. Аны дья-
ыгыт биир керуунун алытар куудайдир подвод-
ый лодкалах круизный яхтаны огоруу буолла. Бу
ага терит характеристикалара манньк: уйута —
30 тонна, тургэнэ—25 узел, бортугар 10 пассажн-
ы ылар. Подводный лодката 8 кичини ыларга
уоттаммыт, автономнай режимини 25 чаас устата
дэлиир кыахтаах, тириитин дингэ—100 метр-
а тийэ.

(PHTA—CCTA).

Минь кыра эрдэхиинэ илэн усина арцаа өртүбүтүгэр баар колхозтар хоту көһөрүллүбүттэ. Одо-лор оскуолага кала-бара «Бу шаллар көһүүтэ бар-быттар үһү». — диин сиби-гинэһэн кэриэтэ көпсөтөл-лөрө. Арай билиги кол-хозлут хахсаабатара. Хаалбыттар даһаны эрби-муну эгэрбитинэн талби-нит. Ити эрээри, бай-дыһаар-уоккар эрнини кытта көмөлөһөр дииби-из дылы. ол көһөрүллү-бүт эрдэйдэхтэргэ тэти-тэхха чөлчөкн абытэ бу-дуо.

Дойдуга да хаалбыттан үгүс кыны хоргуу олбут дин ханымттары суруйаллар. Сэрин нэмээн оҕолорон биирдэ тэрэ буоларбынан, ол ачым, ыарахан олох кэчкертэриттэн тугу ойдоо хаалбыппын суруйарга сунньым.

Оччолоорго бийнги Оровскай латынхан колхозт бирабылманынати председателинэн Егор Тимофей Николаевич элээр. Кини үтүө самаллах, саталлах салайааччы буолан колхозун үлүүгэ ылыттарбатаар. Дунун хоргуулан олүүтү быһылаабыта дин торчүттөрбит да, атын да колхозтаахтар махтанаан талларын куруук илтибит. «Председательсини хайдах эмэ кистиби буурдук атаар элэби түнтээн, ыксаабдыонго олүүтээн, өрүлүн илэрбит», — диир дүмүт кэппинилэрэ. Аны маастаахха, үлэһиттары олус болгомотолоох, илэр хайдах-туох олоһорун, төбө ылытаахтар өтө билэр салайааччыт.

Бишр маанын түгээн олох умнубаллын. Ийэбит өрүскэ от үлэтигэр шир- битин кэинэ аймахпыт малга ололбулпур. Ы- рааппанын бурдукутун бэйэбит тардан лэппизск- онөстөн ширбит. Камчи- астан аччыктаан, дүүдэһан- сырыттахпыт буолуо. Ы- бирдэ таһырдыа көрсөн Тимофей Николаевич ми- гин ампаар кэппигэр ыгы- ран ылла. Аттыгар тий- биһпэр обургу нэлэсэр- мискэнни ортотунан- туо- рах бурдугу туған тура- рын лэппизөөккээн сөн- дүз биздэ. Хайдах оло- рорбутун, туту аһырыб- тын ыйыталааста уонна өс- сө Матыйасы сонугар тахсан бурдук итигэстэ- сирибитигэр көгүлээтэ. Бурдук итигэстичтээрдэ- буолуох кутууах хаһаабы- да булан шир буоуллан- кэппигэр ити биһиэхэ чы- чы үөрүү ата. Ол киһи- сонуготан ханнигэр эмэ бү- дугу булан ширбиһит. Тимофей Николаевич аһы- ытас киһи буолан кыр- оболоругар тийиэ коро- истан эрдэбэ. Киһи ыһаа- балах нэппигэр атын дьо- тон кыра да болломтон- ылбытын сааһын тухар- умнубат эбит.

[illegible]

рон: «Оқом кыра эрдэни-
из өлбүтүн сөччө аһыйба-
тах нурдугум—ас үөл суо-
ба эрэйэ барда. Хата, би-
литин аһыйлар буолаум»,
—диз дуо?

**ООНЬС
ОБО СА**

быт сүрдээх еамнигаас
бытаан эржэри хоннохтоо
үлэһит, ордук от охсуу
тугар нинни биэрбэт эт
диилэр. Осуулаага үс
рэмнэтэга, байта аагар
суувар «халлаан-сууу
суу» буолбут.

Дивааһылаада биһирэ д
тото аһаабыһыын өйдө
Сотхун Америна бурд
гуттан аһыа амтанныа
хааһы дуомун онорон и
ра тийир тэриэлкэ түг
дэр кутан биэрээллэра. Э
бэх хомуоктаах хааһы
тигистахтиинэ үөрэрби
Хомуоктары туспа хомуй
илян лэмниэт курд
эмэн бүтэрэрбит эбөө
ыһыкһыт үрдүүр уу
сыйдыан салаан сирби
Харса суох өртүбүт ха
һы энтэрээри лыускаб
гыт тоһуһан мөүүлэрби
изал биэр оҕону куйах
тыа хайа охон кэбиһ
тэрин бидиһгэ диэри с
дүүбүк. Куруук ачык о
Дө-лүт дөлүтүөннээн с
по-бүт.

Сэтгэ анар сааспын туо-
луубар оскуолаа үөрэнэ
барадын дэглэлэр. Мин-
гиттэн икни сэл бидыс бы-
раппын бырабан арахсар-
быттан санаардаан ытаа-
бытым. Адабыт Иркуе-
найга үлэ фронтуар ыт-
тыллыбыт, ийэбит өрүскэ
оттуур кэмэ этэ. Мингин
оскуолаа илдьээри сымар-
дылаах огуһу адаллылар.
Быраатын сайыһаан ыты-
рын ситэ сылдан саара-
табын. Ол курдук атта-
наары турдахпытана, ийэм

АХТЫЫ

ООНЬООБОТОХ ОБО СААҢЫМ...

тийнхэн нэлэн: «Бу үлүгэр дүүдэйбит оёону үөрэххэ мыппашын. Хайдах да сэмэлзэн», — дээн айдаар сан туран иддээ хаалбы та. Инньэ гынэн эһинли гэр үөрэммитн.

Дюмиут сайын өрүск:
оттоотохторуна, кыһыны
онно ийрэн кыстырбыт.
Хас ама мал биир бала
бачка дуусахтанын өл
рөрбүт. Кыра өлөхөр киз
из эрдэ утуйарбыт. Ара
биирдэ дьон сакалыта
уһуктан кэлбитим—ды
ортотугар сүөһү өлөрө
эттин-астын сыдааллар
«Сарсын ат сиңир бусол
пун!»—дигэн үөрүт с
навыт кытта салгы ут
йан калбыһын. Сарсыа
да улахан дьон аһаа
сиңи бунлуттарын киз
турбунпун ат сиңибт сы
смар да биллибэт. Хай
мал туох сүөһүнү өлөрө
сиңхтэбниттарын билд
нин. Ийэм эрөйдөхт
биир кырбас эти бэриб
төхтө быһыналаах, бэр

Биттэрэ буоллар, бинигини матарыа суохтаах ээ. Онтон одус хомойбутум ойбоп иэти хаалдыт.

Томтор оркуолатыгар үөрэнэ сыллан сарсыарда ханныгы эмэ аһаан баран биэс биэрэстэлэх сиргэ сатыы барары. Овоһору кытта аргыстааары, саамай эрдэ турарчы мин буоларым. Ардыгар софотобун оркуола остуораһын туруореттиһарым. Дьэ уонча күнэ хойут төннүөхпэр дьэри сороҕор аһаабакка да сылдьарым. Чыыппара оркуолатыгар бөйбөптөн өйүөлээн уонсай дыһада оһорон үөрөнөрбүт. Өрө бул зайы өйүө аһалынаары, кикки көстөн ордуту хааман дьэлэтиитигэр барарбыт. Ийэм лэпплөскөн хас хонунна, хас аһылыкка сиырбин өлүүдүөн биэрэрэ. Онтубун сороҕоттэрдиккэ аһара сэмэ кэбинэмэти кыһалда бус дара.

Урукну оёолор сиздээ
ринэи улахан дьон үлэти
гэр эрилдэн улаашпыны
Биир соёлын адабын кыт
сир солоолунун курду
ыарахан үлэс сымдыбы
пыт. Инирик хоёуу ойуу
ру нэрдэн, ону таһан че
мөхтөөн бурдук ыһар си
өнгөрөрбүт. Сир тизинтэ
гэр оёус сизтэр эмиз чэ
экик үдэ буолбатах эл
Ыран-сыяанан оёус му
нун кыяан соспоңко ту
ре-маары хаамтардаххын
булуус суолуттан тахса
сири эриптан кайыһа
Очолобо хат хаамтарары
тиийэди. От үлэти
эмиз оёус сизтинтэ, бүт
түгэди харбаанын,
мунууута... Оёо днэн э
гин биһрде да ордун си
ныалпаттар. Иһам тү
үс чавска аһахтарын

тахсарыгтар мингэн уй-
гуннараара. Сугбу ойон
туран кэннэттэн титни-
тахсарым. Биридэ кыа-
турбакса угуйан хаалам
мын, таһыйан түптэлэби
титтэн уйунтубушпун ой
дуубун.

Байэбитин көрүнэрибит колхозка үлэһэрибит таһынан мааларга сөрүк боллур оҕолор буоламык күн аатыттан ордорбон сууран тахсарбыт. Тастын аймахтарбыт дьоммут суохтарыгар байкаларга элдердөн үлээтэллэрэ да даны, эл синулар аһата, абырындллара даданы. Дэлэ астаах ыал чугуунарын кэһиэбэ, эһиниэрин тобоҕо, лэппиэскэлэрин тоорохойо да күндү буолара. Санаспыт эмээхсини «Ча, барыт, илээн көмүстүгөр маскытын эрбээн», — диир. Мас эрбээһинэ үлэ буолбатагар дылы. Кинилэр кыһыл оттуохтаах мастарын бырааппыһынан сайыны быһа эрибирбит. Ити курдук атын да кылларга үлэһэ диирбит.

Одоо нэрв эрдэгдэтгэ
үхэжнэ. Силэн туур
туох да кулаганы онор
бот. Сэлүс күүнэ-кыада д
суох бээх: ү-бэлт. минин
сүрөхтээх дэнэ хайгы
лара. Туншут үлэби
илэнтэбэт, бүтэрэ охсө
бадгаттан харса суох т
сүһэн ннэр биднылаабы
Ол да иһин илиин эрдэ
тэн дьардараа хаалбыт
Дьомшут эрөйдээхтэр н
һүн улааттан кэлидэртэр
атагыг тиййдэхити
онон сөн буолаастылаа

Дэ ити курдук оо
ньооботох оро сааст
адынаахха.

Екатерина
СЛЕПЦОВА.

Илюса Сивэ

ТАҢА

курдуу сэрэх кыылдар хапкаанга киирэн биэр бэтэр этэ. Арай акаары, аҥала мунгууан тураах итээнгэр киирэн биэрээччи. Биэр эмит атастара тубэспит буоллаҕына, тураахтар ой-мөйдөөх тубуйбат айдаанын түһөрөччүлэр. Онон тураах итээнгэ ала бэлэ буолар. Биэр күбүгүгү нун бараары сылдар тураахтар аймаһыан илэнэ кытаанаһын түһэрдилэр. Билин «кытыгас булчуттарбыт» кудабаннаһыттары тута сарайдыбит.

раах тукумттан чыларан барыа сытар. Итин кэлбитин билэн өлөрдүү мөбүстө ди, түмсүн хапкаанга хаалларан баран үөрүн дини кето тураахтаата. Ыраах турар тыабы киирэн сүтөн хаалла. Тураахтар өргө днэри уоскуйбаттылар, бары биэр сиргэ күүһүнүлэр. Туох туһунаан муһахтаабыттары билбөтүм. Арай онтон ыла тураабы «бул-туйбуунутун» билбэһини. Итиннэргэ ити үөрэх буолбут буолуохтаах. Дьэ, ити курдук бэлэмгэ бэр тураах аныгыта-харага халыһаан кэлэбитин туһунаан кэпсээтэххэ.

(Салгыыта бэчээттэнэ).

Эбэрдэлиибит!

Күндү бэлтибин, эдьинибитин Мария Михайловна ФЕДОСЕВАНЫ «Российской Федерации» нуруотун үөрэтирини туйгуна» бөчүөттөөх ааты ылыһыккаан истинник эбэрдэлиибит.

Баҕарабыт айыах туйгуу доруобуяны, уунэр көлүөнэни итинэр, сыралаах үлэһэр салгыы ситиһилэри, дьоллоох-соргулаах дьонун олоһу.

Эдьиниң Анна Михайловна Федосеева, Том-воттон аймахтарың Абрамовтар.

МАХТАНАБЫТ

Тапталлаах ийэбитин тинг махталбытын тиэрдибит. Ийиннэргэ чэгнэн доруобуяны үлэлэригэр ситиһилэри, олохторугар дьолу-соргуну баҕарабыт.

Кэргэнэ, оҕолоро, кийиннэргэ, күүтөтэргэ, сиэннэргэ.

АТЫҢЫҢЫБЫТ

Чурапчы сэл. В. Ермолаев уул. 42 №-гэр «Алгыс» чааһынай «лаппыга» атымыланаллар: кыһыл булүүс, ватин, шерстяной наскы, истээх үтүлүн, сон таҥаһа (кирээ), плащевой матырыбаал, инстэнэр саптар, тирин таҥастар, чапчани сыаналаах үрдүк хаачыстыбалаах кийи сир бурдуа. Ахсааннара аҕыах, тизтөһүн.

Маҕаһың сарҕыарда 10 чаастан кийэ 7 чааска днэри үлэллнр. Тел. 21-824.

х х х

Чурапчы сэлэниһэтигэр Мурун-Тымыһыбаа уһаайбалаах 8 х 8 днэни тэрилтэлэргэ, чааһынай дьонго, суһаллык атымылыбыт. Уһаайбатыгар хотонноох, булуустаах, тараҥтаах, бааһыһынтаах, атын кыра тутуулардаах.

Рабочая пер. 8 №-гэр кэлэн билсэргитигэр.

КУОБАХТАРГА ЫАРЫЫ СУОҢУУР

УУС-НЬАРА. Элгээ бөһүөлөн фермерэ биэр күн 50-тан таһа куруолукуттан малыйда. Ветспециалистар быһаарыһаларынан, итинник маассабай алуу биричиһэтинин ГБК—куруолуктар тежорротическай ыарыылара—вируһа буолар. Инфекция айылҕа ымылларыгар амиз суоһуур кутталлаах.

СНА.

Таптыыр ийэбит, эдьинибит, эбөбит колхознай тутуу ветерана, пенсионерка

ПОПОВА Анастасия Прокопьевна

уһун ыарахан ыарыхтан өлбүтүн, динитин курутууһун туран, аймахтарыгар, билэр дьонугар иһитиннэрэбит.

Уолаттары, кыһа, кийинтэ, сиэннэргэ, балтылара,

Попова Анастасия Прокопьевна өлбүтүнэн дини кутурданын тиэрдэллэр.

—Кыһыгар Попова Анна Егоровна, балтыгар Пермякова Варвара Прокопьевна статистика оройуоннаағы отделын коллектива.

—Уолугар Попов Иван Егоровича «Агро-промстрой» Чурапчытаағы МПМК-тын коллектива.

Илин энэргэ — Өлүөнэ уутун Майаба, Мүрүгэ ууну тиэрдэр турбаны тутуу

«Ленаводстрой» холбо-Аллараа Бэстээххэ, Ма-
хуктаах дирекциятын ге-йаба. Табаҕада турба
нераллаһай директора Игор иһэрднэхтэрэ. Ийинлэр
Гаврильев СИА коррес-тэн ураты «Якутстрой»
понденыгар кэпсир: фирма, «Якутагропром-
дорстрой» АО. «Якут-
—Смлян эрэ ордук кэм устата сана коллек-
тив тэриллэн ыһыл-
лыахтаах 54 иһи онну-
гар дирекциябытыгар 39
иһи үлэллнр. Сүрүн со-
рукупут—ууну тиэрдэр
турбаны Өлүөнэттэн Чу-
рапчы Хайахсытыгар, Уус-Алдан Мүрүтүгэр
тиһэ тутуу. Кэлин уу-
турбатын Аллараа Бэс-
тээхтэн Тааттага тиэр-
днэхлнт.

Бырайыан-смета доку-
ментациятын «Якутгип-
роводхоз», «Волгогип-
роводхоз» институттар, Саха сириннэри научнай
иһи 7 институтун кы-
тыһыаран ырытан өҥө-
дулар. Ол техническай
«экономическай» тэри-
тээһини республика пра-
вительствэ бигэргэттэ.
Өлүөнэ—Мүрү иһини
докумуона бэлэм буолла.
Бастаһы объектартан
бигэрдэтэрэ — Өлүөнэ-
Тумул турбата субу бы-
ыл атырдыах ыйын 20
күнүгэр үлэһэ киирдэ.
Оттон Аллараа Бэстээх-
—Майа турбаты кэлэр
дьылга бүтүөхтээх.

Бастаһы иһи турбаны
тутууга билигин 1000-тан
таһа иһи үлэллнр. Ки-
курдуу дойдудартан аба-
иһилэртэн 140 иһи—
лабыт. Ол дойдударга
«Волгоградстрой» АО 20-чэ үрдүн кылаастаах
дьонэ. Кэйэбит дойдубу-
тугар оҥоруллубут аны-
санаалааххыт.

ты техникаһан туһанаһ
кыһылэр үс вахталара

СНА.

ЕРМОЛАЕВ Николай Васильевич
өлбүтүнэн дини кутурданын тиэрдэллэр.

—Кэргэнигэр Ермолаева Александра Алек-
сандровна, оҕолоругар дьуогалара Бетюнова
Е. И., Попова П. П., Слепцова П. Ф., Ива-
нова Т. С., Хоютанова А. И., Лобанова К. П.,
Тарасова П. П.

—Уолугар Ермолаев Николай Николаевич-
ка Чурапчы орто оскуолатын коллектива.

Таптыыр кэргэним, аҕабыт, күүтөһүт

КРИВОШАПКИН Назар Константинович

хомолтолоохтун өлбүтүн аймахтарыгар, таба-
рыстарыгар, бары билэр дьонугар динитин
курутууһун туран иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро.

Кривошапкин Назар Константинович өл-
бүтүнэн дини кутурданын тиэрдэллэр.

—Кэргэнигэр Захарова Анна Ивановна
аймахтара Бурцевтар, Монастыревтар, Игна-
тьевтар, Кривошапкинар, Павлуцкайдар.

ТИМОФЕЕВ Максим Семенович
эдэр сааһыгар Ньурбада соһумардын өлбүтү-
нэн кийиниһитигэр Наумова Марфа Семенов-
на, балтыгар Монастырева Галина Семенов-
на дини кутурданын тиэрдэллэр.

Наумовтар, Поговицынар, Дьяконовтар.

редители (соучредители) газеты «Сага олох» — Министерство печати
массовой информации Республики Саха (Якутия), Редакция, Местная
администрация района, Районный Совет народных депутатов,
издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам,
Индекс газеты: 54967. Объем — 1 усл. печ. лист. Тираж — 3339.

Зарегистрирована Саха
(Якутской) региональной
инспекцией по защите
свободы печати и массо-
вой информации.